

ASiantuntijalausunto

Vastaanottaja: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta **Asia:** Lausunto hallituksen esityksestä laiksi hankintalain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 2/2026 vp)

Päiväys: 13.3.2026

1. Johdanto ja yleiset huomiot

Veljekset Kuusisto Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikkoasiassa.

Lausunnonantaja pitää hallituksen esityksen tavoitteita markkinoiden avoimuuden lisäämisestä ja pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) aseman parantamisesta erittäin tärkeinä. Elintarvikeketjun ja huoltovarmuuden näkökulmasta on kuitenkin kriittistä, että hankintalainsäädäntö tukee kansallista jalostuskapasiteettia ja huomioi tuotantoon liittyvät teknologiset riippuvuudet.

2. Hankintojen osittaminen pk-yritysten osallistumisen turvaajana (75 §)

Esityksessä ehdotettu velvoite hankintojen jakamisesta osiin on elintarvikeketjun elinvoimaisuuden kannalta ratkaiseva uudistus.

- **Paikallinen jalostus:** Elintarvikehankinnat ovat usein laajoja kokonaisuuksia, joihin pienillä ja keskisuurilla jalostajilla ei ole resursseja vastata kokonaisuutena. Hankintojen jakaminen tuoteryhmittäin (esim. leipomo-, liha- tai maitotuotteet) mahdollistaa paikallisten yritysten osallistumisen ja säilyttää jalostusosaamisen eri puolilla Suomea.
- **Huoltovarmuus ja hankintojen tehokkuus:** Pk-yritysten osallistuminen julkisiin hankintoihin ylläpitää hajautettua tuotantorakennetta, mikä on huoltovarmuuden perusedellytys. Lausunnonantaja kannattaa varauksetta tätä sääntelyä.

3. Teknologinen osaaminen ja kansainväliset kumppanuudet

Elintarvikeketjun huoltovarmuus ei rakennu ainoastaan raaka-aineiden, vaan myös jalostusteknologian varaan.

- **Teknologinen riippuvuus:** Nykyiset jalostusprosessit (automaatio, sensorit, ohjelmistot) nojaavat vahvasti teknologiaan, joka hankitaan kansainvälisiltä yhteistyökumppaneilta. Tämä saattaa globaaleissa kriisitilanteissa muodostaa merkittävän haavoittuvuustekijän, mikäli varaosien saanti tai tekninen tuki vaikeutuu.
- **Valtion rooli ja hankintakriteerit:** Valtion tulee tukea elintarvikeketjun teknologista omavaraisuutta. Hankintalaissa on selkeytettävä hankintayksiköiden mahdollisuutta asettaa kriteerejä tekniselle resilienssille (esim. paikallinen huoltokyky ja

varaosavarastointi), jotta kansainvälisistä kumppanuuksista riippuvainen teknologia ei muodostu pullonkaulaksi kriisitilanteessa.

4. Sidosyksikkösäätelyn vaikutukset ruokajärjestelmään (15 §)

Esitetty 10 prosentin vähimmäisomistusosuus sidosyksiköissä voi johtaa pienten kuntien yhteisten ruokapalveluyksiköiden purkautumiseen.

- **Riski:** Pakollinen kilpailutus saattaa siirtää hankinnat pois paikallisilta jalostajilta, mikä heikentää alueellista elintarvikeomavaraisuutta ja huoltovarmuutta.
- **Ehdotus:** Valiokunnan tulee arvioida, voiko huoltovarmuuden kannalta kriittiset ruokapalvelut suojata tiukalta omistusvaatimukselta paikallisen tuotantorakenteen turvaamiseksi.

5. Johtopäätökset ja esitykset

Maa- ja metsätalousvaliokunnan on syytä korostaa talousvaliokunnalle annettavassa lausunnossaan seuraavia kohtia:

1. **Osittamisvelvoite** on välttämätön pk-yritysten ja paikallisen jalostuskapasiteetin säilyttämiseksi.
2. **Teknologinen huoltovarmuus** on tunnustettava osaksi elintarviketurvaa. Hankintayksiköillä on oltava oikeus painottaa toimitusvarmuutta ja teknistä resilienssiä hinnan ohella.
3. **Valtion tuki** on kohdistettava elintarvikeketjun teknologisen pohjan vahvistamiseen, jotta kotimainen ketju säilyy kilpailukykyisenä ja toimintavarmana poikkeusoloissa.